

TEZĂ DE DOCTORAT

DESCENTRALIZAREA: STUDIU COMPARATIV

REZUMAT

Coordonator științific:

Prof.univ.dr. Dan Claudiu Dănișor

Doctorand

Nedelcu Paul-Iulian

2014

Cuprins

INTRODUCERE: DESCENTRALIZAREA – PREOCUPARE **Error! Bookmark not defined.**

ACTUALĂ ÎN SOCIETATEA ROMÂNESCĂ ..... **Error! Bookmark not defined.**

*S.1. Conceptul de descentralizare administrativă ..... **Error! Bookmark not defined.***

1. Scurt istoric al ideii de descentralizare administrativă cu privire la administrația publică din România ..... **Error! Bookmark not defined.**

*S2. Analiză critică a reglementării prin Legea privind stabilirea unor măsuri de descentralizare a unor competențe exercitate de unele ministere și organe de specialitate ale administrației publice centrale precum și a unor măsuri de reformă privind autoritățile administrației publice locale și funcționarii publici **Error! Bookmark not defined.***

Partea I Regimurile administrative. Evoluția cadrului juridic, concepției privind autonomia locală și a suveranității statului ..... **Error! Bookmark not defined.**

Capitolul 1 Suveranitatea statului ..... **Error! Bookmark not defined.**

*S1. Noțiunea de suveranitate ..... **Error! Bookmark not defined.***

1. Statul și suveranitatea statului ..... **Error! Bookmark not defined.**

2. Absența caracterului absolut al suveranității statului **Error! Bookmark not defined.**

*S2. Formele de stat și uniunile de state ..... **Error! Bookmark not defined.***

1. Structura de stat și uniunea de state ..... **Error! Bookmark not defined.**

2. Statul unitar ..... **Error! Bookmark not defined.**

3. Statul federal ..... **Error! Bookmark not defined.**

4. Uniunile de state ..... **Error! Bookmark not defined.**

Capitolul 2 Autonomia locală ..... **Error! Bookmark not defined.**

*S1. Organizarea administrativă a teritoriului ..... **Error! Bookmark not defined.***

1. Sensurile sintagmei „unitate administrativ-teritorială” **Error! Bookmark not defined.**

2. Dedublarea funcțională a unităților administrativ-teritoriale **Error! Bookmark not defined.**

3. Harta administrativă a teritoriului și nivelurile de administrație publică **Error! Bookmark not defined.**

4. Scurtă privire istorică asupra organizării administrativ-teritoriale în România **Error! Bookmark not defined.**

*S2. Regimurile administrative. Regimul juridic al raporturilor **Error! Bookmark not defined.***

*administrației dintre centru și teritoriu ..... **Error! Bookmark not defined.***

1. Noțiunea de regim administrativ teritorial ..... **Error! Bookmark not defined.**

2. Principiul subordonării ierarhice-principiu fundamental în regimul administrativ centralizat ..... **Error! Bookmark not defined.**

3. Principiul deconcentrării - principiu fundamental în regimul administrativ deconcentrat ..... **Error! Bookmark not defined.**

4. Principiul descentralizării administrative și principiul autonomiei locale - fundament pentru regimul administrativ descentralizat **Error! Bookmark not defined.**

Capitolul 3 Reglementările internaționale și interne privind principiul autonomiei locale **Error! Bookmark not defined.**

*S1. Dimensiunea externă a autonomiei locale ..... **Error! Bookmark not defined.***

1. Carta europeană a autonomiei locale ..... **Error! Bookmark not defined.**

2. Perspectivele unei Carte mondiale a autonomiei locale **Error! Bookmark not defined.**

3. Constituția europeană și autonomia locală ..... **Error! Bookmark not defined.**

*S2. Dimensiunea internă a autonomiei locale ..... **Error! Bookmark not defined.***

1. Reglementarea constituțională și legală a autonomiei locale în România postrevoluționară ..... **Error! Bookmark not defined.**

2. Implementarea structurală a principiului autonomiei locale **Error! Bookmark not defined.**

Partea a II-a Guvernul și administrația centrală – analiză comparativă **Error! Bookmark not defined.**

Capitolul 1 Guvernul.....	Error! Bookmark not defined.
<i>S1.Aspecte structurale</i>	Error! Bookmark not defined.
1.Cadrul normativ. Rolul și funcțiile Guvernului	Error! Bookmark not defined.
2.Formarea Guvernului, structura Guvernului și statutul membrilor săi.....	Error! Bookmark not defined.
3.Organizarea aparatului de lucru al Guvernului	Error! Bookmark not defined.
4.Primul-ministru	Error! Bookmark not defined.
<i>S2. Aspecte funcționale</i>	Error! Bookmark not defined.
1.Atribuțiile Guvernului.....	Error! Bookmark not defined.
2.Funcționarea și actele juridice ale Guvernului.....	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 2 Ministerele și organele centrale de specialitate.....	Error! Bookmark not defined.
<i>S1.Aspecte structurale</i>	Error! Bookmark not defined.
1.Înființarea ministerelor.....	Error! Bookmark not defined.
2.Organizarea și funcționarea ministerelor	Error! Bookmark not defined.
3. Organele centrale de specialitate	Error! Bookmark not defined.
<i>S2.Aspecte funcționale</i>	Error! Bookmark not defined.
1.Conducerea ministerelor	Error! Bookmark not defined.
2.Atribuțiile generale ale miniștrilor.....	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 3 Prefectul-reprezentantul guvernului în teritoriu.....	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 4 Autoritățile administrative autonome.....	Error! Bookmark not defined.
1.Originile conceptului	Error! Bookmark not defined.
2.Consecințele normative ale consacării constituționale a autorităților publice locale.....	Error! Bookmark not defined.
3.Crearea autorităților administrative autonome și modul de compunere.....	Error! Bookmark not defined.
4. Puterile autorităților administrative autonome.....	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 5 Structuri guvernamentale și administrative în state federale.....	Error! Bookmark not defined.
Partea a III-a Analiză comparativă de sisteme politico-administrative.....	Error! Bookmark not defined.
Capitolul 1 Colectivitățile locale și principalele regimuri politice.....	Error! Bookmark not defined.
<i>S1.Perfecționarea organizării administrativ-teritoriale și diversificarea statutului colectivităților locale</i>	Error! Bookmark not defined.
1.Relazia dintre dimensiunile colectivităților teritoriale locale și autonomia locală.....	Error! Bookmark not defined.
3.Numărul nivelurilor de administrație publică	Error! Bookmark not defined.
4.Reducerea numărului județelor	Error! Bookmark not defined.
<i>S2.Regionalizarea</i>	Error! Bookmark not defined.
1.Aspecte de drept comparat privind regionalizarea....	Error! Bookmark not defined.
2.Evoluția istorică a regionalizării în România.....	Error! Bookmark not defined.
3.Regionalizarea în România contemporană	Error! Bookmark not defined.
<i>S3. Zonele cu statut special</i>	Error! Bookmark not defined.
1.Aspecte de drept comparat privind zonele cu statut special.....	Error! Bookmark not defined.
2.Problema constituționalității zonelor cu statut special în România.....	Error! Bookmark not defined.
3.Autonomia locală pe criterii etnice	Error! Bookmark not defined.
<i>S4. Structurile administrației locale în statele unitare: Franța, Italia, Spania, România</i>	Error! Bookmark not defined.
<i>S5. Structurile administrației locale în state federale: Germania, Elveția, Belgia, S.U.A., Canada</i>	Error! Bookmark not defined.
<i>S6. Guvernământul local englez</i>	Error! Bookmark not defined.
CONCLUZII – Propuneri de lege ferenda.....	Error! Bookmark not defined.

Planul tezei de doctorat

Subiectul Tezei

Prezenta teză are ca temă descentralizarea în sistemul de guvernare românesc și modalitatea de evoluție în concertul european, unde Uniunea Europeană se remarcă a fi un experiment social, pus sub presiunea mondializării economice, culturale și unde modalitatea de reacție a statelor membre este principalul obiect de observație. Alături de subiecte conexe am apreciat necesar și oportun a fi analizate critic consecințele reglementării prin acest act normativ, cu atât mai mult cu cât Curtea Constituțională a României a declarat actul normativ ca fiind neconstituțional.

Teza mai sus menționată constituie o provocare atât pentru teoreticienii cât și pentru practicienii din cadrul științei administrației publice dar și a celor care activează în sistemul administrativ. În același timp, tema prezintă interes și pentru juriști deoarece explicarea unor noțiuni constituie puncte de interes pentru aceștia în activitate. Ulterior mai trebuie ținut cont și de faptul că buna administrare este în același timp un concept, un principiu, dar și un drept. Pornind de la aceste realități, demersul nostru științific se dorește a fi un punct de plecare în definirea conceptului de bună administrare la nivelul comunităților locale și în oferirea unui model de comportament a administrației publice locale în relația cu cetățeanul.

În **Introducere** am tratat conceptul de „descentralizare” ce este determinat de necesitatea practică a contrapunerii conceptului de „centralizare” a unui concept nou și a mecanismelor aparținătoare acestuia,

exprimând prin „descentralizare” o tendință opusă, și anume tendința de a transfera decizia și execuția de la un singur pol de decizie la mai mulți poli, de la centru către periferie sau, altfel spus, de la centru în teritoriu.

În concepția actuală, descentralizarea este atributul indispensabil al democrației și implică ideea de autonomie. Analiza administrației publice în țara noastră, sub aspectul descentralizării, impune detalierea aspectelor acestui fenomen, ținând cont de actualul proces de reformă a administrației publice în România, trecerea de la o structură puternic centralizată a administrației publice la una descentralizată.

Descentralizarea administrației publice trebuie să reprezinte un fenomen caracteristic unui sistem de organizare administrativă, care permite colectivităților umane să se administreze ele însele, sub controlul statului, care le conferă personalitate juridică, le permite constituirea unor autorități proprii și le dotează cu mijloacele necesare. Prin descentralizare, administrația publică devine mai eficientă și mai operativă, problemele care interesează populația nu se mai îndosariază în birouri ministeriale, ci ele se soluționează la nivel local, în condiții de operativitate maximă.

De asemenea, am procedat la o analiză critică a reglementării prin „Legea privind stabilirea unor măsuri de descentralizare a unor competențe exercitate de unele ministere și organe de specialitate ale administrației publice centrale precum și a unor măsuri de reformă privind autoritățile administrației publice locale și funcționarii publici”.

Prima parte a lucrării tratează regimurile administrative, evoluția cadrului juridic a concepției privind autonomia locală și a suveranității statului.

În acest sens analiza s-a concentrat în primul capitol „Suveranitatea statului”, pe conceptul de stat și conceptele aferente acestuia, a căror naștere

este determinată de circumstanțe istorice, conceptul de stat fiind înainte de toate o idee, un produs al inteligenței umane. Reglementator al luptei politice, el trebuie să-și asigure o bază omogenă care să-l situeze deasupra intereselor sociale divergente. Statul liberal, statul partidului unic sau statul pluralist au încercat, fiecare în maniera sa, să răspundă acestei exigențe.

În esență, consider faptul ca statul reprezintă o societate omenească așezată pe un teritoriu determinat și supusă unei puteri organizate politic și juridic, cu caracter suveran. În cuprinsul statului se regăsesc elemente cum ar fi teritoriul, populația, o putere organizată ce dirijează grupul, o ordine socială, economică, politică și juridică pe care puterea și-o propune ca scop. Cu alte cuvinte, statul este un grup uman, fixat pe un teritoriu determinat și în care ordinea socială, politică și juridică, orientată către un bine comun, este stabilită și menținută de o autoritate dotată cu putere de constrângere.

Principala trăsătură a puterii organizate care dirijează grupul, sau, altfel spus puterea de stat, este suveranitatea. Problema suveranității reprezintă una dintre cele mai importante și, prin urmare, dintre cele mai cercetate teme în literatura juridică în general, în dreptul public – fie el intern sau internațional – în special. Opiniile exprimate în legătură cu importanța suveranității pentru existența statului și pentru definirea poziției lui în relațiile internaționale au fost și sunt dintre cele mai diverse, opiniile extreme fiind: absolutizarea ideii că suveranitatea este necesară și utilă, respectiv negarea necesității suveranității.

Cu toate că tabloul concepțiilor teoretice acoperă un spectru atât de larg, prin convergența opiniilor majorității autorilor de lucrări din domeniul științei dreptului s-a reușit să se deceleze adevărate constante în materie, cu valoare aproape axiomatică, general împărtășite și recunoscute de comunitatea științifică.

Așa cum se arată în literatura de specialitate noțiunea de suveranitate este una destul de recentă. Sistematizarea noțiunii aparține lui J. Bodin. Conform teoriei clasice a suveranității, o posibilă definiție a suveranității – în formularea lui J. Laferrière – este: „putere de drept originară și supremă”. Conform acestei teorii suveranitatea are trei caracteristici: 1) este o putere de drept; 2) este o putere originară; 3) este o putere supremă.

De asemenea, am arătat faptul că sub aspectul organizării politice a puterii, doctrina de drept public operează cu trei mari noțiuni: statul unitar, statul federal și uniunea de state. Există autori care analizează fiecare dintre cele trei noțiuni în mod distinct și pe același plan, autori care grupează cercetarea, pe de o parte, în analiza celor două forme ale statului (unitar și compus) și, pe de altă parte, în analiza uniunilor de state și autori care cercetează, pe de o parte, statul unitar și, pe de altă parte, împreună, federația și uniunile de state. În ceea ce ne privește, considerăm că analiza științifică trebuie să aibă în vedere distinct statul (*cu cele două forme ale sale*) și distinct uniunea de state, între cele două noțiuni și realități existând o diferență esențială.

Analizând noțiunea de stat suntem îndatorați să includem celor două forme fundamentale de organizare, mai precis *statul unitar sau simplu* – în care există o singură putere normativă, care reglementează pe tot teritoriul, o singură ordine juridică și o singură putere politică - și *statul federal sau compus* - model în care există simultan mai multe centre de putere, statul fiind divizat atât în planul organizării politice cât și în planul ordinii juridice, clasificarea având drept criteriu gradul de unificare juridică a societății.

În analiza statului unitar am arătat faptul că acesta este indivizibil în ceea ce privește ordinea juridică, iar împărțirea teritoriului poate fi făcută doar administrativ. În cazul statului federal diviziunea operează deopotrivă

la nivelul organizării politice și la nivelul ordinii juridice, iar din punct de vedere teritorial, pe același teritoriu există suprapuse două state și două sisteme normative complete. Așa cum se arată în literatura de specialitate, acest mod de clasificare are drept criteriu divizarea „verticală a puterii”, divizare care se referă la modalitățile de amenajare a relațiilor între diversele eșaloane teritoriale ale puterii, la repartizarea acesteia între „Centru și Periferie”, mai exact, se referă la repartizarea puterii normative a statului între puterea centrală a statului și comunitățile infraetactice.

În capitolul al doilea am analizat problema autonomiei locale. Am luat în discuție noțiunea de unitate administrativ-teritorială unde teritoriul statului unitar (discuția este valabilă, *mutatis mutandis*, și pentru teritoriul statului federat) este împărțit, din punct de vedere administrativ, în unități administrativ-teritoriale.

Sintagma unitate administrativ-teritorială are două sensuri distincte, de colectivitate teritorială locală și de circumscripție administrativ-teritorială, care se utilizează în funcție de natura regimului administrativ al statului, așa cum vom vedea ulterior, adică fie un regim de descentralizare, fie unul de desconcentrare.

Altel spus, pe de o parte, prin unități administrativ-teritoriale se înțelege circumscripțiile administrativ-teritoriale, ierarhizate, în care își exercită competența teritorială, organele deconcentrate ale statului. Spre exemplu, în România vorbim de circumscripție administrativă județeană în cazul prefectului, al Direcției județene pentru muncă și protecție socială sau al Direcției generale județene a finanțelor publice și controlului financiar de stat și, respectiv, de circumscripție comunală sau orășenească, în cazul postului comunal de poliție sau al poliției orășenești.

Se impune precizat că există circumscripții teritoriale nu numai pentru autoritățile administrației publice, dar și pentru instanțele judecătorești, existând, astfel, în România, circumscripții ale judecătoriilor, ale tribunalelor și ale curților de apel. Evident însă, în cazul Parlamentului, nu se poate vorbi de circumscripții teritoriale. Unitățile administrativ-teritoriale reprezintă, pe de altă parte, colectivitățile teritoriale locale, respectiv locuitorii populația, care trăiesc pe o anumită porțiune a teritoriului de stat, existând o organizare juridică administrativă și interese publice locale proprii, distincte. Colectivitățile teritoriale locale definesc regimul de descentralizare administrativă sau de autonomie locală. Este de subliniat faptul că, așa cum se arată în literatura de specialitate, unitatea administrativ-teritorială devine subiect de drept numai atunci când are accepțiunea de colectivitate teritorială locală și nu atunci când reprezintă o circumscripție administrativ-teritorială. Deci însuflețirea prin locuitori a teritoriului transformă împărțirea administrativă a teritoriului într-o operație de definiere a unor subiecte de drept.

Preferăm termenul de colectivitate teritorială locală, iar nu pe cele – utilizate și ele – de colectivitate teritorială sau de colectivitate locală. Aceste ultime două sintagme sunt incomplete, prima referindu-se și la stat (colectivitatea teritorială națională), iar a doua omițând să evidențieze criteriul teritorial, esențial pentru definierea acestora¹. Bineînțeles, sintagma de comunitate teritorială locală este sinonimă, chiar dacă poate sugera un grad sporit de coeziune.

Am arătat că statul unitar este un stat centralizat din punct de vedere politic. Din punct de vedere administrativ, însă, se poate vorbi de mai multe

---

¹ Spre exemplu, în Franța, Constituția utilizează în art. 34 sintagma *colectivitate locală*, iar în art. 72 pe cea de colectivitate teritorială.

regimuri juridice în relațiile dintre centru și teritoriu. Mai exact, în literatura de specialitate se face distincție între regimul de centralizare administrativă, regimul de deconcentrare administrativă și regimul de descentralizare administrativă (de autonomie locală). Doctrina germană utilizează terminologia de administrație de stat directă și administrație de stat indirectă pentru a desemna exercitarea activității administrative de către stat însuși, respectiv prin delegare de către colectivitățile teritoriale locale. Oricare dintre aceste regimuri juridice este un regim administrativ teritorial, deci el nu privește decât administrația publică, fără a pune în discuție unitatea politică a statului. Prin urmare, regimurile administrative există în interiorul statului unitar, iar nu în afara lui sau împotriva lui. Evident, regimurile administrative există și în interiorul statelor membre ale unei federații, reprezentând o problemă internă a statelor federate, iar nu una a statului federal.

Este un adevăr cu valoare axiomatică faptul că într-un stat nu pot exista numai organe centrale ale administrației publice. După o formulă celebră, se poate governa de departe, dar se poate administra numai de aproape. Cu excepțiile singulare ale micro-statelor, este de neconceput un stat care să nu aibă, pe lângă o administrație centrală, structuri administrative teritoriale. Prin urmare, cu excepția statelor cu un teritoriu extrem de redus, un stat nu poate fi administrat exclusiv din centrul juridic al statului, din capitală, unde își au sediul (în principiu) autoritățile centrale, serviciile centrale nefiind suficiente, ci rezultând din practica socială ca fiind necesare servicii administrative exterioare, implantate în unitățile administrativ-teritoriale.

Capitolul al treilea „Reglementările internaționale și interne privind principiul autonomiei locale”. Așa cum se arată în literatura de specialitate,

realitățile socio-istorice din Europa sfârșitului de secol al XX-lea a determinat Consiliul Europei să inițieze elaborarea unei Carte a autonomiei locale. Pornind de la proiectul prezentat de Conferința Puterilor Locale și Regionale ale Europei, un comitet de experți guvernamentali sub autoritatea Comitetului Director pentru Probleme Locale și Regionale a elaborat textul Cartei. După examinarea și îmbunătățirea proiectului de către Adunarea Consultativă și Conferința miniștrilor europeni responsabili ai colectivităților locale, de la Roma din anul 1984, proiectul a fost adoptat de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, sub forma unei convenții la data de 15 octombrie 1985. România a semnat Convenția europeană a autonomiei locale la data de 4 octombrie 1994 și a fost ratificată de Parlament prin Legea nr. 199/1997.

Acest document a reglementat acoperind lipsa de norme europene comune în materie, fiind primul instrument juridic multilateral care definește și protejează autonomia locală, având adeziunea și recunoașterea celor ale căror acțiuni sunt esențiale în apărarea autonomiei locale, a statelor și guvernelor democratice din Europa.

Așa cum a fost consfințit prin prevederile Cartei europene a autonomiei locale, principiul autonomiei locale a fost reglementat ca principiu fundamental pentru organizarea și funcționarea administrației publice din România în art. 119 din Constituția României din anul 1991 și în Legea nr. 69 din anul 1991, fiind preluat în art. 120 alin. (1) din Constituția republicată în anul 2003 și în Legea nr. 215 din anul 2001. Acest demers al legiuitorului român a contribuit la consolidarea democrației în România, la descentralizarea administrației publice din România și la creșterea calității serviciilor publice.

Cu privire la reglementarea constituțională a principiului autonomiei locale am analizat și am făcut precizări asupra următoarelor articole din Constituția României :

- în art.121, alin.(1) precizează care sunt autoritățile administrației publice locale prin care se realizează autonomia locală în orașe și comune;

- în art.121, alin.(2) precizează natura juridică a autorităților, arătându-se că ele dispun de autonomie funcțională în soluționarea problemelor de interes local;

- în art.122, alin.(1) precizează natura juridică a consiliului județean, aceasta fiind autoritate a administrației publice pentru coordonarea activității consiliilor comunale și orașenești, în scopul realizării serviciilor publice de interes județean;

- în art.121, alin.(1) și art.122, alin.(2) stabilește alegerea prin vot direct, egal, secret și liber exprimat, ca modalitate de învestire a primarului, consiliului local comunal, orașenesc, municipal, județean;

- în art.123 reglementează regimul juridic al numirii, atribuțiile principale și tutela administrativă.

Așa cum se arată în literatura de specialitate se poate vorbi despre o primă formă de guvern în perioada absolutismului monarhic, în așa numitele curia regis, întâlnite în multe din țările europene, iar în Țările Române în Sfatul Domnesc. În Țările Române ministerele ca organe de specialitate ale administrației publice centrale au fost create prin Regulamentele Organice, dar Guvernul a apărut abia după Unirea Principatelor. Guvernul, ca organ de sine stătător, este o creație a vremurilor moderne; el a apărut odată cu primele constituții, implicit cu dreptul administrativ propriu-zis. Reglementarea de principiu a instituției guvernamentale, fie că poartă denumirea Cabinet, Consiliu de miniștri, Consiliu de Stat, Executiv etc. se

află în legea fundamentală a statului. Aceste reglementări se referă la rolul Guvernului, la atribuțiile, principiile de organizare și funcționare, la raporturile sale cu Parlamentul.

Partea a II-a tezei “Guvernul și administrația centrală – analiză comparativă” este dedicată interpretării atribuțiilor Guvernului (primul capitol), în conformitate cu prevederile art.11 din Legea nr.90/2001:

- „a) exercită conducerea generală a administrației publice;
- b) inițiază proiecte de lege și le supune spre adoptare Parlamentului;
- b¹) emite puncte de vedere asupra propunerilor legislative, inițiate cu respectarea Constituției, și le transmite Parlamentului, în termen de 60 de zile de la data solicitării. Nerespectarea acestui termen echivalează cu susținerea implicită a formei inițiatorului;
- c) emite hotărâri pentru organizarea executării legilor, ordonanțe în temeiul unei legi speciale de abilitare și ordonanțe de urgență potrivit Constituției;
- d) asigură executarea de către autoritățile administrației publice a legilor și a celorlalte dispoziții normative date în aplicarea acestora;
- e) elaborează proiectele de lege a bugetului de stat și a bugetului asigurărilor sociale de stat și le supune spre adoptare Parlamentului;
- f) aprobă strategiile și programele de dezvoltare economică a țării, pe ramuri și domenii de activitate;
- g) asigură realizarea politicii în domeniul social potrivit Programului de guvernare;
- h) asigură apărarea ordinii de drept, a liniștii publice și siguranței cetățeanului, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor, în condițiile prevăzute de lege;

i) aduce la îndeplinire măsurile adoptate, potrivit legii, pentru apărarea țării, scop în care organizează și înzestrează forțele armate;

j) asigură realizarea politicii externe a țării și, în acest cadru, integrarea României în structurile europene și internaționale;

k) negociază tratatele, acordurile și convențiile internaționale care angajează statul român; negociază și încheie, în condițiile legii, convenții și alte înțelegeri internaționale la nivel guvernamental;

l) conduce și controlează activitatea ministerelor și a celorlalte organe centrale de specialitate din subordinea sa;

m) asigură administrarea proprietății publice și private a statului;

o) înființează, cu avizul Curții de Conturi, organe de specialitate în subordinea sa;

p) cooperează cu organismele sociale interesate în îndeplinirea atribuțiilor sale;

r) îndeplinește orice alte atribuții prevăzute de lege sau care decurg din rolul și funcțiile Guvernului.”

Capitolul al doilea tratează „Ministerele și organele centrale de specialitate” Ministerele sunt organe de specialitate ale administrației publice centrale care realizează politica guvernamentală în domeniile de activitate ale acestora.

Ministerele se organizează și funcționează numai în subordinea Guvernului. Ministerele sau alte organe de specialitate organizate în subordinea Guvernului sunt conduse de miniștri, în urma acordării votului de încredere de către Parlament. Miniștrii răspund de întreaga activitate a ministerului în fața Guvernului, precum și, în calitate de membri ai Guvernului, în fața Parlamentului. Ministerele și miniștrii se aprobă de către

Parlament, prin acordarea votului de încredere asupra Programului de guvernare și întregii liste a Guvernului, la învestitură.

Primul-ministru poate cere Parlamentului modificarea structurii Guvernului prin înființarea, desființarea sau, după caz, divizarea ori comasarea unor ministere și poate solicita Parlamentului ca unii dintre miniștri să aibă și calitatea de ministru de stat pentru coordonarea activității unor ministere. Ministerele care se află în coordonarea fiecărui ministru de stat se stabilesc de primul-ministru. În caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a funcției Președintele României, la propunerea primului-ministru, revocă și numește miniștrii. Ministerele au personalitate juridică și au sediul în municipiul București.

Capitolul al treilea, „Prefectul-reprezentantul guvernului în teritoriu” are în vedere faptul ca Prefectul este o componentă tradițională a administrației publice românești. În Muntenia și Moldova prefectul a existat încă înainte de Unirea principatelor de la 24 ianuarie 1859. Astfel, în anul 1746 Constantin Mavrocordat a instituit isparvnicii de județ, iar, la propunerea lui Barbu Dimitrie Știrbei, secretarul comisiei constituite pentru întocmirea Regulamentului Organic al Țării Românești, aceștia au fost numiți cârmuitori sau ocârmuitori, fiind numiți de domn pe trei ani, având numai atribuții administrative și cancelarie județeană compusă dintr-un sameș, un ajutor al sameșului și doi scriitori sau copiști.

Unirea Principatelor Române a impus ca o necesitate obiectivă reformarea structurilor administrației astfel încât să se realizeze consolidarea unității statale și pentru că un stat modern nu poate exista decât cu o administrație organizată pe principii corespunzătoare nivelului de modernism al statului. Intrarea în vigoare a Legii înființării consiliilor județene de la 2/14 aprilie 1864 în întregire cu Legea comunală votată la 10

martie 1864 și sancționată de domnitor la 31 martie 1864 a marcat demarcarea între etapa din istoria administrației statornicită în tiparele feudale“ și etapa omologată de mișcarea istorică modernă bazată pe evenimentele de la 1789 din Franța, pe revoluția lui Tudor Vladimirescu, pe Revoluția de la 1848 și pe Unirea de la 24 ianuarie 1859. Legea comunală a atribuit comunelor urbane și rurale calitatea de persoană juridică, ceea ce le da dreptul de a reprezenta și a apăra interesele locuitorilor și a fost înființată funcția de primar. Legea înființării consiliilor județene a creat o instituție nouă la nivelul fiecărui județ, instituție căreia i s-a atribuit rolul de a reprezenta interesele colective și economice pe plan local: fiecare consiliu județean avea un comitet permanent. Din legile vremii rezulta că la conducerea județelor trebuiau să conlucreze organe cu caracter deliberativ și organe executive. Astfel, prefectul și subprefectul erau reprezentanți ai puterii centrale în județ și administratori ai intereselor locale.

Consiliul județean avea rolul de organ deliberativ, iar comitetul permanent era autoritate administrativă cu atribuții executive și deliberative al cărui președinte era prefectul. Legea din anul 1864 a fost modificată prin Legea din martie 1872 și apoi prin Legea din 1 martie 1883, act normativ prin care atribuțiile definitorii pentru competența prefectului au fost restrânse. Conform acestui act normativ prefectul era doar agent executor al deciziunilor consiliului și comitetului, pe care le încredințează prezidentului comitetului permanent. Prefectul trebuia să-i dea acestuia concursul necesar. Prin Legea din 1 noiembrie 1892 privind organizarea autorităților administrative exterioare, dependente de Ministerul de Interne și fixarea circumscripțiunilor administrative s-a reglementat că: în capul fiecărui județ este câte un prefect numit prin decret regal, la recomandarea Ministrului de

Interne și reprezintă puterea executivă în toată circumscripțiunea supusă administrațiunii sale.

Legislația anterioară Unirii de la 1 decembrie 1918 și legile din anii 1925, 1936 și 1940, pornind de la modelul organizatoric al departamentului din Franța, i-au atribuit prefectului calitatea de conducător al administrației județene descentralizate și calitatea de reprezentant al guvernului în județ. Așa cum se arată în literatura de specialitate, spre deosebire de primar – care avea și el o dublă calitate: șef al administrației comunale descentralizate și reprezentantul guvernului în comună – prefectul este în primul rând reprezentantul local al puterii centrale și numai în al doilea rând șeful administrației județene descentralizate. Prefectul făcea parte din ierarhia Ministerului de Interne, fiind numit prin decret, la propunerea ministrului de interne. Rezultă că administrația județului la acea vreme a fost caracterizată de un grad de descentralizare mai mic decât administrația comunală.

Referitor la cele două calități ale prefectului se impun câteva observații. Fiind reprezentantul guvernului, prefectul avea calitatea de organ de control și de supraveghere, putând inspecta serviciile exterioare ale ministerelor, cu excepția celor ale Ministerului Apărării Naționale și a celor ale Ministerului Afacerilor Străine. Prefectul avea, de asemenea, dreptul și obligația de a supraveghea și controla comunele rurale și urbane, activitatea instituțiilor de binefacere și de asistență socială din județ. Prefectul avea atribuțiile de a preveni creșterea infracționalității, de a se îngriji de menținerea ordinii și siguranței publice, de a da ordine structurilor polițienești și ale jandarmeriei, de a da dispoziții în caz de calamități naturale, și de a exercita tutela administrativă. Fiind șeful administrației județene, prefectul avea și calitatea de șef ierarhic al tuturor funcționarilor județeni. El avea prerogativa de a numi, de a înainta și de a licenția

funcționarii județeni, având și competență în materia angajării răspunderii disciplinare a acestora. Tot în calitate de șef al administrației județene, prefectul avea competența de a administra interesele județene, de a se îngriji de toate serviciile publice județene, de a administra patrimoniul județului, de a ordona sumele, de a semna toate actele în numele județului, de a reprezenta județul în justiție, etc.

Legislația referitoare la administrația publică în vigoare înainte de anul 1918, Legea de unificare administrativă din anul 1925, Legea administrativă din 27 martie 1936 reglementau funcția de prefect ca o funcție politică, prefectul fiind numit dintre cetățenii care nu erau funcționari de carieră, dar care aveau încrederea guvernului și, implicit, a ministrului de interne și care îndeplineau anumite condiții legale. De exemplu, Legea de unificare administrativă din anul 1925 prevedea că o persoană pentru a putea deveni prefect trebuia să aibă 30 de ani împliniți și să posede diploma unei școli superioare recunoscute de stat, cu excepția celor care au funcționat în acea funcție cel puțin un an. Fiind funcționar politic, revocarea din funcție a prefectului se putea face oricând.

Prin Legea pentru organizarea administrației din anul 1929 prefectul a devenit doar reprezentantul guvernului în județ, exercitând atribuțiile de șef al poliției județene, de organ de control și de supraveghere al guvernului în județ, aducându-și contribuția la executarea hotărârilor consiliului județean și ale delegației consiliului. Se poate afirma că până la Legea din 15 iulie 1931 pentru modificarea unor dispozițiuni din Legea pentru organizarea administrației locale din anul 1929, în România existau la nivel de județ doi prefecti: prefectul politic ale cărui atribuții principale au fost deja prezentate și un prefect administrativ.

Capitolul IV „Autoritățile administrative autonome” are în vedere autonomia locală care este intim legată de chestiunea dimensiunilor colectivităților teritoriale locale, deci de o problemă de organizare administrativ-teritorială. În egală măsură, autonomia locală, prin forța colectivităților teritoriale locale, depinde și de numărul tipurilor de colectivități teritoriale locale, adică de numărul nivelurilor intermediare între colectivitățile de bază și colectivitatea națională.

Mai mult, aceasta presupune competențe largi ale colectivităților teritoriale locale, prin autoritățile administrative proprii, în vederea satisfacerii intereselor publice dintre cele mai variate ale locuitorilor, în raport cu sporirea nevoilor și a complexității acestora. În egală măsură, competențele sporite reclamă mijloace umane, materiale și financiare pe măsură, o forță economică adecvată. Este un adevăr cu valoare de axiomă că numai colectivități teritoriale locale suficient de mari și, prin aceasta, suficient de puternice, pot fi cu adevărat financiară necesară unei veritabile autonomii decizionale, în condițiile amplificării ariei de competențe materiale.

O analiză comparativă la nivel european demonstrează evident că tendința quasi-generală este spre sporirea dimensiunilor și, prin aceasta, a forței colectivităților teritoriale locale, în absența acestei evoluții autonomia locală rămânând propagandistică. Colectivități teritoriale locale mici, sărace, nu pot fi niciodată cu adevărat autonome, ele rămân la nesfârșit dependente de ajutorul dat de stat sau de colectivitățile teritoriale locale organizate la un nivel superior, pentru a putea supraviețui. Această dependență însă, oricât ar proclama formal textele existența și garantarea autonomiei locale, îngroapă însăși ideea de autonomie locală.

În Europa Occidentală, politica de descentralizare s-a manifestat cu pregnanță începând cu anii '60 - '70, urmărind raționalizarea descentralizării, cu două obiective fundamentale: reorganizarea administrativă și repartizarea competențelor. Reformele hărții administrative au vizat două mari direcții: reorganizarea colectivităților teritoriale locale de bază, prin reducerea numărului acestora și sporirea dimensiunilor lor, și regionalizarea. În paralel, s-a urmărit să nu se multiplice numărul eșaloanelor inferioare.

Partea a III-a a tezei „Analiză comparativă de sisteme politico-administrative” are în vedere analiza diverselor sisteme politico-administrative din Europa și America de Nord.

În analiza conceptului de regionalizare și a termenul de regiune se acoperă realități politice și administrative extrem de diferite în statele europene. Astfel, regionalizarea poate fi o regionalizare a politicii (Spania, Italia); o regionalizare incorporații, rezultat al creării statului unitar prin unirea mai multor state, care își păstrează o anumită individualitate (Regatul Unit); o regionalizare diversificată, cu cadre regionale stabilite nu numai după criteriul teritorial și politic, ci și după alte criterii, precum limba și cultura (Belgia, înainte de transformarea ei în stat federal); o regionalizare administrativă clasică, prin descentralizare, creând regiunile drept colectivităților teritoriale locale autonome din punct de vedere administrativ (Franța); o regionalizare funcțională, prin desconcentrare, creând regiunile doar ca simple circumscripții ale administrației de stat (Grecia); o regionalizare prin cooperare, creând regiunile ca forme instituționalizate de cooperare între colectivitățile teritoriale locale (România).

Regionalismul politic se manifestă în Spania și Italia, care sunt state regionale (state ale autonomiilor, state autonome), o formă la limita între statul național și statul federativ.

Potrivit Constituției Spaniei, provinciile limitrofe (provinciile sunt colectivități teritoriale locale, nivel superior celui de bază, reprezentat de comune), având caracteristici istorice, culturale și economice comune, teritoriile insulare și provinciile având o entitate regională istorică se pot guverna ele însele și se pot constitui în comunități autonome. Prin urmare, crearea comunităților autonome nu este obligatorie și nici nu trebuie să acopere întregul teritoriu. Acestea dispun de autonomie statutară, iar partajul competențelor între ele și stat este realizat de Constituție. Există 27 de comunități autonome, care dispun și de putere legislativă și de structuri instituționale comparabile celor ale unui stat.

Regula generală, într-un stat unitar, organizarea administrativă a teritoriului este, și ea, unitară, ca aspect al egalității juridice a teritoriului de stat. De la această regulă pot exista și excepții, dar numai dacă sunt recunoscute expres de Constituție ori dacă Legea fundamentală îngăduie legiuitorului ordinar să le stabilească.

Astfel, Constituția Franței reglementează departamentele de peste mări și teritoriile de peste mări. Cu privire la departamentele de peste mări, regimul legislativ și organizarea lor administrativă pot face obiect al unor măsuri de adaptare reclamate de situația lor specială. Teritoriile de peste mări au o organizare specială, ținând cont de interesele lor proprii, în ansamblul intereselor Republicii. Legea fixează, de asemenea, norme speciale pentru administrarea marilor orașe (Paris, Lion și Marsilia), pentru regiunea pariziană (Ile de France), pentru Corsica și pentru regiunile de peste mări.

Franta, Italia, Spania, Romania. În toate statele Uniunii Europene, executivul este supus Legii (Law, loi, wet, statut, lov) sau oricare ar fi termenul specific desemnat pentru legislația parlamentară. În ceea ce privește

diversele organisme ale Uniunii Europene, acestea sunt împuternicite să acționeze numai în sfere specific desemnate, care sunt stabilite în prevederi formale și precis definite. Mai mult decât atât, ele au la dispoziția lor un sistem complet de protecție a drepturilor, în care Curtea de Justiție Europeană reprezintă elementul central.

Prin urmare, există o unitate de vederi a statelor membre până acolo încât conceptul de stat guvernat de lege în termenii cei mai generali a fost realizat, în sensul că orice exercitare a puterii executive trebuie discreționată și limitată de către lege.

Sistemul de drept administrativ francez este marcat de principiul legalității. Legalitatea trebuie înțeleasă în sens larg, potrivit noțiunii clasice de dispoziție legală, ca fiind orice constrângere legală/juridică căreia executivul i se supune: Principiul legalității aplicat administrației exprimă deci regula potrivit căreia administrația trebuie să acționeze conform legii/dreptului. Aceasta înseamnă că executivul trebuie să acționeze în conformitate cu legea scrisă (Constituția, statutele, regulamentele). Constituția celei de-a V-a Republici, are o semnificație centrală în diviziunea de bază a puterilor între organele statului, dar este de mai mică importanță ca măsură a legalității conducerii administrative. Administrația poate fi de asemenea împuternicită prin statut să facă reguli în probleme guvernate de autoritatea Parlamentului. Puterile discreționare de care se bucură executivul sunt totuși limitate de principiile generale de drept, scrise, iar dreptul cutumiar nu joacă un rol important. Administrația trebuie, de asemenea, să se supună tratatelor internaționale. Sub art. 55 al Constituției actuale, tratatele și acordurile ratificate la timp/corect, au prioritate față de legile naționale. În fine, administrația trebuie să respecte dreptul Uniunii Europene, care este acum recunoscut de către Consiliul de Stat după o

oarecare ezitare la început, în sensul că i se recunoaște efectul direct și superioritatea. În Franța, garanția legalității activității administrative este exercitată în primul rând de către tribunalele administrative, și la vârf de către Consiliul de Stat, care istoric vorbind, a jucat un rol decisiv în limitarea puterilor executivului.

Germania, Elveția, Belgia, S.U.A , CANADA. Dintre cele 27 de state membre ale U.E. șapte state sunt monarhii ereditare: Belgia, Danemarca, Spania, Luxemburg, Marea Britanie, Olanda, și Suedia. Avantajul acestui mod de alegere a șefului statului este dat de stabilitatea fără precedent a instituției care este total depolitizată. Asta nu înseamnă că personalitatea monarhului și partidele politice nu pot imprima instituției un anumit caracter politic, ci numai că mandatul, succesiunea la tron nu este rezultatul unui joc politic, în condiții normale.

Alegerea indirectă se realizează prin intermediul unui corp electoral sau de către Parlament; acest mecanism este utilizat în opt state membre ale U.E.: Republica Cehă, Estonia, Republica Federală Germania, Grecia, Italia, Letonia, Malta și Ungaria.

Alegerea directă, prin sufragiu universal, are cea mai mare pondere de utilizare. Astfel doisprezece state membre ale U.E. sunt republici în care șeful Statului este ales direct de către popor: Austria, Bulgaria, Cipru, Finlanda, Franța, Irlanda, Lituania, Polonia, Portugalia, România, Slovacia și Slovenia. Prin acest ultim mecanism de desemnare a șefului statului se evidențiază caracterul suveran al poporului statului respectiv. În statele membre U.E. putem observa că marea majoritate a acestora au adoptat mandate de cinci ani pentru șeful Statului, indiferent dacă acesta este ales în mod direct sau indirect. După ce Franța care avea un mandat de 7 ani a adoptat instaurarea din 24 septembrie 2000 a unuia de 5 ani, la nivelul U.E.

au mai rămas doar două state cu mandat de 7 ani: Irlanda și Italia, unul de 6 ani – Austria dar și unul de 4 ani – Letonia. De asemenea, în marea lor majoritate statele europene au stabilit aceleași limitări ale mandatului de șef al statului ca și România, excepție făcând Italia și Franța în care mandatul președintelui poate fi reînnoit fără limite și fără a fi întrerupt.

Constituțiile, în marea lor majoritate, prevăd imunitatea șefului statului. Astfel, Constituțiile monarhice prevăd clar inviolabilitatea persoanei regelui, art. 88 Constituția Belgiei și art. 56, al. 3 Constituția Spaniei, iar uneori chiar sacralitatea acestuia, § 13 Constituția Danemarcei.

Administrația în Marea Britanie. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord constituie un stat unitar (o uniune încorporată) în care regimul legislativ nu este uniform pentru toate regiunile (Anglia, Țara Galilor, Scoția, Irlanda de Nord). Putem afirma deci că la baza formării uniunilor încorporate se află, în mare, parte factori istorici: Anglia a cucerit Țara Galilor în 1536, Scoția în 1707, Irlanda de Nord între 1800-1921. Marea Britanie este un stat unitar în care coexistă patru națiuni. Tradiția administrativă britanică are ca element distinctiv eterogenitatea. Anglia, Wales, Scoția, Țara Galilor au fiecare organizări locale specifice. Autoritățile locale repartizate pe două niveluri, comitatul și districtul, dispun de puteri importante punând în practică politicile guvernamentale. Autonomia acestor autorități este însă delegată de legislator putând fi deci oricând retrasă. În Anglia este interesant de notat că reprezentantul legal al administrației centrale nu este statul, ci Coroana. Puterile executive ale acesteia sunt derivate din acte ale parlamentului și din prerogative regale (din dreptul cutumiar) și sunt exercitate de miniștri în numele Coroanei.

În mod normal, miniștrii sunt împuterniciți direct de parlament, dar chiar și atunci ei funcționează ca servitori ai Coroanei. Începând cu anii

șaptezeci, un număr crescând de organizații cvasi-guvernamentale și cvasi-negvernamentale („*quagos*” și „*quangos*”) au fost detașate din structura departamentală ministerială. Marea Britanie este o monarhie constituțională ereditară, în care șeful statului domnește, dar nu guvernează.

În concluzie, deși criticabil, proiectul Legii privind stabilirea unor măsuri de descentralizare a unor competențe exercitate de unele ministere și organe de specialitate ale administrației publice centrale precum și a unor măsuri de reformă privind autoritățile administrației publice locale și funcționarii publici, apreciem că este extrem de util și extrem de necesar în acest moment istoric, de aceea trebuie de îndată pusă în executare Decizia Curții Constituționale și înlăturate motivele de neconstituționalitate.

BIBLIOGRAFIE

1. **Anibal Teodorescu**, Tratat de drept administrativ, vol I, București, 1929.
2. **Nicolae Băbălău, Dinică Ciobotea, Ion Zarzară**, Din istoria instituțiilor administrative ale județului Dolj, Editura Sitech, Craiova, 2004.
3. **Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu**, Scurtă istorie a românilor, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977.
4. **C. Filitti**, Despre vechea organizare administrativă a Principatelor Române, București, 1935.
5. **Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu**, Scurtă istorie a românilor, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977.

6. **Aurelian Sacerdoțeanu**, Elemente de continuitate și unitate în istoria medievală a românilor, în volumul Unitate și continuitate în istoria poporului român, Editura Academiei R.S.R., București, 1968.
7. **Paul Negulescu**, Tratat de drept administrativ, 1934.
8. **H. Ecoffet, Y. Jeaneau**, Connaissance des institutions publiques, Collection des Brevets d'Études Professionnelles, Masson et cie, Paris, 1971.
9. **Mădălina Voican**, Principii în administrația publică locală, Editura Universul Juridic, București, 2008.
10. **J.R. Meredith, S.J. Mantel**, Project Management – A managerialial Approach, New Zork, John Wiley & Sons, 2000, citat de M.Voican.
11. **Alina Livia Nicu**, Contribuția științei administrației la optimizarea activității desfășurate de componentele sistemului administrației publice, Volumul “Cunoașterea științifică și consecințele ei pentru optimizarea activităților organizației”, volum cuprinzând lucrările secțiunilor “Epistemologie”, “Economie”, “Management” din cadrul Sesiunii naționale de comunicări științifice "Cunoaștere și progres", Sibiu, 2002, Editura Academiei Forțelor Terestre "Nicolae Bălcescu", Sibiu, 2002.
12. **Alina Livia Nicu**, Știința administrației, Editura Universitaria, Craiova, 2007.
13. **Alexandra Sandu**, Utilizarea și eficiența factorului uman în condițiile tranziției la economia de piață, Editura Europa, Craiova, 1996.
14. **Iulian Nedelcu, Nicoleta Miulescu, Alina Livia Nicu**, Elemente de știința administrației, Editura Sitech, Craiova, 1999.
15. Dicționar explicativ al limbii române, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.
16. **Alexandru Negoită**, Drept administrativ, Editura Sylvi, București, 1996

17. Art.1, „(4) Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale.

18. **Dan Claudiu Dănișor**, Drept constituțional și instituții politice, Vol. I., Teoria generală. Tratat, Editura C.H. Beck, București, 2007

19. **Hauriou, J. Gicquel, P. Gelard**, Droit constitutionnel et institutions politiques, Montchrestien, Paris, 1975.

20. **Barthelemy, Paul Duez**, Traité élémentaire de droit constitutionnel, Librairie Dalloz, Paris, 1926.

21. **Iorgovan**, Drept constituțional și instituții politice. Teorie generală, Ed. „Galeriile J.L. Calderon”, București, 1994.

22. **Pierre Pactet**, Institutions politiques. Droit constitutionnel, 13e édition, Masson, Paris - Milan - Barcelone, 1994.

23. **Paul Reuter**, Droit international public, 4e édition, presses universitaires de France, Paris, 1973.

24. **Mihai Constantinescu, Ion Deleanu, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru, Florin Vasilescu, Ioan Vida**, Constituția României – comentată și adnotată, Regia Autonomă Monitorul Oficial, București, 1992.

25. **Nguyen Quoc Dinh, Patrick Daillier et Alain Pellet**, Droit international public, 8e édition, L.G.D.J, 2009.

26. **C. Leclerq**, Droit constitutionnel et institution politiques, Liteq, Paris Philippe Manin, Droit international public, Masson, Paris - New York - Barcelone - Milan, 1979.

27. **Jean-Claude Acquaviva**, Droit constitutionnel et institutions politiques ,e édition, Dunod, Paris, 1994.

28. **Jacques Cadart**, Institutions politiques et droit constitutionnel, tome I, 3e édition, Economica, Paris, 1990.

29. **Bernard Chantebout**, Droit constitutionnel et science politique, 11e édition, ArmAnd Colin, Paris, 1994.
30. **C. Rousseau**, Droit international public, tome II, SIREY, Paris, 1974.
31. **Pierre-Henri Chalvidan**, Droit constitutionnel. Institutions et régimes politiques, Nathan, Paris, 1986.
32. **Brigitte Stern**, Le statut des Etats issus de l'ex-Yougoslavie à l'ONU, Montchrestien, Paris, 1996.
33. **Yves Meny**, Politique comparée. Les démocraties: Allemagne États-Unis, Grande-Bretagne, Italie, 3e éd, Montchrestien, coll. « Domat », Paris, Montchrestien, 1991.
34. **Marcel Prélot, Jean Boulouis**, Institutions politiques et droit constitutionnel, 11e édition, Dalloz, Paris, 1990.
35. **Ioan SANTAI**, Drept administrativ și știința administrației, vol. I, Universitatea lucian Blaga, Sibiu, 1998.
36. **Vasilica Negruț**, Drept administrativ, Editura Lumina lex, București, 2004.
37. **Ioan Muraru**, Drept constituțional și instituții politice, ed.a VII-a, Editura Actami, București, 1997.
38. **R. Chapus**, Droit administratif général, vol. Tome I Paris, Montchrestien, coll. « Domat droit public », septembre 2001.
39. **H. Berthelemy**, Traité élémentaire de droit administratif, 10e édition, Librairie Arthur Rousseau, Paris, 1923.
40. **André de Laubadère, Jean-Claude Venezia, Yves Gaudemet**, Traité de droit administratif, tome I, 13e édition, 1994.
41. **Antonie Iorgovan**, Tratat de drept administrativ, ediția a II-a, vol. II, Editura nemira, București, 1996.

42. **Hartmut Maurer**, Droit administratif allemand. Manuel (Allgemeines Verwaltungsrecht), traduit par Michel FROMONT, Librairie GÉNÉRALE de Droit et de jurisprudence, Paris, 1994.
43. **Maurice Hauriou**, Précis de droit administratif et de droit public, 10e édition, Librairie de la Société du Recueil Sirey, Paris, 1921.
44. **Mircea Preda**, Drept administrativ. Partea Generală, Ed. a IV-a, Ed. Lumina Lex, București 2006.
45. **Verginia Verdinaș**, Drept administrativ, ediția a III a, Ed. Universul juridic, București, 2007.
46. **Corneliu Manda**, Știința administrației, București, Ed. Lumina Lex, 2004.
47. **Emil Bălan**, Instituții administrative, Editura C.H. Beck, București, 2008.
48. **Ilie Iovănaș**, Drept administrativ, vol. 2, Editura Servo-Sat, Arad, 1997.
49. **Maurice Hauriou**, André Hauriou, Précis de droit administratif et de droit public, 12e édition, Librairie de la Société du Recueil Sirey, Paris, 1921.
50. **Corneliu-Liviu Popescu**, Evoluția cadrului normativ privind autonomia locală în România în perioada de tranziție și propuneri de lege ferenda, Gheorghe Mihai, Radu I. Motica (coordonatori), Studii de drept. Transformările dreptului în perioada de tranziție, vol. I, TIPOGRAFIA universității de Vest din Timișoara, Timișoara, 1996.
51. **V. I. Prisăcaru**, Tratat de drept administrativ român Partea Generală, editura ALL, 1996.
52. **Corneliu Manda**, Cezar Corneliu Manda, Administrația publică locală din România, Editura Lumina Lex, 1999.

53. **Cezar Manda, Cezar Corneliu Manda**, Știința administrației, ediția a III-a, Universul juridic, București, 2008.
54. **Cezar Corneliu Manda**, Autonomia locală și protecția juridică a drepturilor minorităților naționale în România-explicații și delimitări conceptuale, Revista Transilvană de Științe Administrative, nr.1(28)/2011.
55. **Alexandru Negoită**, Drept administrativ și știința administrației, Editura Atlas Lex, București, 1993.
56. **Vasile Pătulea**, Coordonate juridice de evoluție a instituției descentralizării administrative, în Revista Dreptul nr.9/1991
57. **M. Constantinescu, Ioan Deleanu, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru, Florin Vasilescu, Ioan Vida**, Constituția României-comentată și adnotată, Editura Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1992.
58. **Emil Bălan**, Prefectul și prefectura în sistemul administrației publice, Editura Fundației România de Măine, București, 1997.
59. **George Gârleșteanu**, Autorități administrative autonome, Universul Juridic, București, 2011.
60. **Michel Gentot**, Les autorités administratives indépendantes, Ediția a II-a, Editura Montchrestien, Paris, 1994
61. **Charles Debbasch, Frédéric Colin**, Administration publique, ediția a VI-a, Editura Economica, Paris, 2005.
62. **Charles Debbasch, Frédéric Colin**, Administration publique, ediția a VI-a, Editura Economica, Paris, 2005.
63. **G. Gârleșteanu**, Opinia este argumentată și cu un fragment din raportul Consiliului de Stat prezentat de F. Gazier și Y. Cannac în 1983.
64. **Ioan Alexandru, Mihaela Căraușan, Ilie Gorjan, Ivan Vasile Ivanoff, Cezar Corneliu Manda, Alina-Livia Nicu, Crina Rădulescu, Cătălin**

Silviu Sararu: Dreptul administrativ în Uniunea Europeană, Editura Lumina Lex, București, 2007.

65. **Horia C. Matei,** Statele lumii. Mica enciclopedie de istorie, Editura Mirania, București, 1992.

66. **J. Ziller,** Administrations comparees. Les systemes politico-administratifs de l'Europe des Douze, Paris: Editions Montchrestien, 1993.

67. **Iorgovan,** Odiseea elaborării Constituției, Ed. „Vatra Românească”, Tg. Mureș, 1998.

68. **Christian Engel,** Le role des régions dans exercice des competences extemes des ttats en Europe Occidentale. Rapport general de synthese, Jean Charpentier, Christian Engel (sous la direction de), Les régions de l'espace communautaire, PRESSES UNIVERSITAIRES DE NANCY, Nancy, 1992.

69. **Maria V. Dvoracek,** Drept administrativ. Noțiuni introductive, EDITURA FUNDATIEI CHEMAREA, Iași, 1993.

70. **Jean-Francois Auby,** Droit des collectivités peripheriques françaises, PRESSES UNIVERSITAIRES DE FRANCE, Paris, 1992.

71. **Ioan Alexandru și colectiv,** Dreptul administrativ în Uniunea Europeană, Editura Lumina LEX 2007.